

УДК 332.12:339.13.012

Чернюк Л.Г.

доктор економічних наук, професор,
Інститут демографії та соціальних досліджень
Національної академії наук України

ДЕТЕРМІНАНТИ ПРОСТОРОВО-ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ М'ЯСО-МОЛОЧНОГО ВИРОБНИЦТВА Й НАПРЯМИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ

DETERMINANTS OF THE AREAL-FUNCTIONAL ORGANIZATION OF THE MEAT-MILK PRODUCTION AND THE WAYS OF ITS IMPROVEMENT

АНОТАЦІЯ

У статті розкрито проблемний характер розвитку одного із найважливіших сегментів харчової індустрії – м'ясо-молочної промисловості. Виявлено причини і негативні тенденції згорання розвитку м'ясної і молочної промисловості, гальмування формування, становлення та функціонування ринку м'ясо-молочної продукції. Проаналізовано стан сировинної бази даних галузей, зокрема тваринництва, виявлені пороги і наслідки його розвитку, специфіка і особливості її господарської діяльності. Надано структурно-динамічну характеристику та визначено параметри виробництва основних видів м'ясо-молочної продукції з врахуванням територіальної диференціації та просторової організації. Проведено порівняння виробництва продукції м'ясо-молочної промисловості й рівня та структури її споживання з виявленням тенденцій причинно-наслідкового характеру. Надано пропозиції по удосконаленню просторово-функціонального розвитку м'ясо-молочної промисловості, її системної організації та структурної реорганізації з метою підвищення ефективності розвитку і підвищення рівня забезпечення населення м'ясо-молочною продукцією.

Ключові слова: м'ясна і молочна промисловість, сировинна база, тваринництво, просторова організація, функціональна структура, споживання продуктів харчування, перспективи.

АННОТАЦІЯ

В статье раскрыт проблемный характер развития одного из важнейших сегментов пищевой индустрии – мясомолочной промышленности. Выявлены причины и негативные тенденции свертывания развития мясной и молочной промышленности, торможение формирования, становления и функционирования рынка мясомолочной продукции. Проанализировано состояние сырьевой базы данных отраслей, в частности животноводства, обнаружены пороги и последствия его развития, специфика и особенности ее хозяйственной деятельности. Представлена структурно-динамическая характеристика и определены параметры производства основных видов мясомолочной продукции с учетом территориальной дифференциации и пространственной организации. Проведено сравнение производства продукции мясомолочной промышленности и уровня и структуры ее потребления с выявлением тенденций причинно-следственного характера. Представлены предложения по совершенствованию пространственно-функционального развития мясомолочной промышленности, ее системной организации и структурной реорганизации с целью повышения эффективности развития и повышения уровня обеспечения населения мясомолочной продукцией.

Ключевые слова: мясная и молочная промышленность, сырьевая база, животноводство, пространственная организация, функциональная структура, потребление продуктов питания, перспективы.

ANNOTATION

The article explains the problematic character of the development of one of the most significant segments of food industry – meat-milk production. Identified are causes and negative tendencies of the meat and milk industry scaling-back, slowing down of formation, development and functioning of the meat-milk products' market. Also analyzed is the state of material supply for these

branches, namely cattle-breeding, limits and consequences of its development along with the specifics and peculiarities of its economic activities. The structural-dynamic characteristic is provided and parameters of the main types of meat-milk goods' production are determined in view of the territorial differentiation and areal organization. Comparison of the meat-milk industry goods' production with the level and structure of such goods' consumption has been performed with identifying of respective trends of the cause-effect character. Proposals for improving the development of the meat-milk industry and its systemic organization and structural re-organization have been put forward with the aim of increasing the efficiency of its development and enhancing the level of provision of the population with the meat-milk products.

Keywords: meat and milk industry, material base, cattle-breeding, areal organization, operational structure, food products' consumption, prospects.

Постановка проблеми. Стратегічним завданням соціально-економічного розвитку країни є підвищення благоустрою населення, покращення забезпечення населення продовольством. В період формування соціально-орієнтованої ринкової економіки в нашій країні посилюється роль організації і управління продовольчим комплексом, зокрема його підкомплексами стратегічного значення. До них відноситься і м'ясо-молочний підкомплекс, підприємства якого територіально і організаційно поєднані в єдине цілісне утворення системоформуючого характеру в складі таких галузевих ланок, як виробництво сировини – його переробка – реалізація.

Продукція м'ясо-молочного підкомплексу відіграє важливу роль в забезпеченні населення продуктами харчування, які мають необхідні для організму людини білки тваринного походження, а також жири, вітаміни.

Ця продукція сприяє нормальній життєдіяльності населення, відтворенню та збереженню його здоров'я, забезпечує підвищення продуктивності праці і в кінцевому рахунку підвищенню ефективності господарської діяльності. Ефективний розвиток підкомплексу забезпечує зміцнення експортного потенціалу країни, створюючи надійне джерело поповнення державного бюджету і значні валютні надходження.

Аналіз практичної господарської діяльності стратегічних продовольчих комплексів і провідної його ланки – м'ясо-молочного підкомплексу свідчить про недостатній рівень його розвитку, наявність кола нерозв'язаних завдань, відсут-

ність розробки і реалізації організаційно-економічного механізму функціонування підприємств комплексу в контексті забезпечення його сталого розвитку, проблем зростання економічної ефективності їх діяльності з використанням переваг ринкового механізму господарювання задля підвищення добробуту населення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню стратегічно значимого підкомплексу галузей м'ясо-молочної промисловості у вітчизняній літературі приділялась значна увага, зокрема в роботах Б.М. Данилишина, М.І. Долішнього, П.П. Борщевського, В.М. Бондаренко, М.П. Бутка, О.І. Дація, Л.В. Дейнеко, О.В. Коломійцевої, Л.О. Мармуль, Т.В. Пеци, А.С. Лисецького, П.Т. Саблука, Л.В. Страшинської, О.М. Шпичака, В.В. Юрчишина та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. В працях висвітлювались в основному питання виробничого, організаційного, техніко-технологічного та управлінського характеру і поза увагою залишався регіональний аспект розвитку його підсистем. Переміщення регіонального фактору в розряд домінуючих обумовлює доцільність дослідження просторово-функціональних проблем розвитку продовольчого комплексу.

Мета статті полягає в обґрунтуванні методологічних та прикладних аспектів просторово-функціональної організації розвитку м'ясо-молочного підкомплексу та розробці стратегічних напрямів функціонування основних його складників в нових умовах господарювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Виробництво м'ясо-молочної продукції здійснюється в основному в межах м'ясо-молочного підкомплексу, який являє собою систему спеціалізованих підприємств м'ясної і молочної галузей, пов'язаних з виробництвом сировини, її промисловою переробкою, виробленням м'яса і м'ясопродукції, молока і молокопродукції, реалізацією кінцевої продукції, а також допоміжних і обслуговуючих підприємств виробничої та соціальної інфраструктур. В системі харчової індустрії і виробництві продовольчої продукції м'ясній промисловості належить перше місце, молочна промисловість займає третє місце після цукрової промисловості.

Формування м'ясо-молочного підкомплексу, його структура та просторова організація залежать від дії сукупності чинників як природного, так і суспільного характеру, спрямованість яких має однофункціональний, але неоднозначний характер. Серед факторів можна виокремити рівень соціально-економічного розвитку країни, політичну стабільність, ступінь господарського освоєння території, науково-технічний прогрес, вид і форми розселення населення, рівень працездатності забезпечення, а також потреби населення в м'ясо-молочних продуктах.

Основною формою формування м'ясо-молочного підкомплексу є тваринництво. Тваринництво як

комплекс взаємопов'язаних галузей сільського господарства, що забезпечує населення найбільш цінними продуктами харчування, промисловість – сировиною, а рослинництво – органічними добривами, охоплює ряд підгалузей, основними з яких є м'ясне і молочне скотарство, свинарство, вівчарство, птахівництво і також кролівництво, рибництво, шовківництво, звірівництво, бджільництво. Різні галузі й підгалузі виконують свої специфічні функції в задоволенні потреб населення, від рівня їх розвитку залежить ефективність функціонування всього м'ясо-молочного підкомплексу.

Найбільшою галуззю тваринництва, яка ґрунтується на розведенні великої рогатої худоби, є скотарство, де зосереджено більше 60% умовного продуктивного поголів'я худоби. Виробляючи м'ясо і молоко, скотарство поділяється за такими напрямками спеціалізації, як молочне, молочном'ясне, м'ясне і м'ясо-молочне. Воно споживає різноманітні і дешеві корми і дає найбільшу кількість органічних добрив. Скотарство розвинене в усіх природно-кліматичних зонах країни, хоча має певні територіальні відмінності стосовно виробничої спеціалізації. Так, на Поліссі та в Лісостепу розвивається молочно-м'ясне і м'ясо-молочне скотарство; у Степу переважає м'ясне і м'ясо-молочне; у приміських зонах, особливо великих містах, – молочно-м'ясне.

Важливою галуззю тваринництва є свинарство, яке дає одну третину всього валового виробництва м'яса, концентруючи 15% умовного поголів'я продуктивної худоби. В свинарстві розрізняють беконний, м'ясний, м'ясо-сальний і сальний типи. Його значними економічними перевагами є висока плодючість, короткий період розвитку, високий вихід м'яса при забої. Територіально свинарство розвинуто в регіонах інтенсивного землеробства, зокрема картоплярства, промислової переробки сільськогосподарської сировини, фуражного зернового господарства, у Вінницькій, Дніпропетровській, Донецькій, Запорізькій, Київській, Полтавській, Харківській та Черкаській областях, де розміщені великі м'ясокомбінати на основі потужної кормової бази. Якщо в областях Полісся і Лісостепу свинарство має м'ясо-сальну спеціалізацію, то в Степу – сальну.

Варто уваги і птахівництво як система взаємопов'язаних спеціалізованих підприємств і виробництв, зайнятих вирощуванням, переробкою, транспортуванням птиці з відповідною спеціалізацією в залежності від природно-економічних умов та призначення. Птахівництво в основному концентрується в господарствах Степу та Лісостепу; а також на Поліссі та Карпатах. Птахівництво забезпечує населення дієтичними продуктами харчування – яйцями і м'ясом і характеризується високою плодючістю, продуктивністю, швидкістю, високою окупністю затрат праці і коштів.

Не дивлячись на важливе економічне призначення тваринництва забезпечувати населення

високоякісними, калорійними, дієтичними і вітамінізованими продуктами харчування, а промисловість – сировиною, протягом останнього періоду в країні спостерігається занепад тваринництва, відбувається зменшення поголів'я продуктивної худоби та свиней. Так, якщо в 2005 р. поголів'я великої рогатої худоби складало 6,5 млн. голів, то в 2012 р. – 4,6, а в 2013 р. – 4,5 тис. голів. Негативна тенденція зменшення поголів'я худоби зберігається, гальмуючи розвиток тваринництва. Щодо свиней, то тенденція має подібний характер – кількість голів в 2012 р. становила 2,6 млн., в 2013 р. – 2,5 млн., що майже в три рази менше, ніж в 2005 р. (7,1 млн. голів). Все це потребує особливої уваги для розробки заходів по збереженню і зміцненню та створенню розвинутого природно-ресурсного потенціалу м'ясо-молочної промисловості, базуючись на принципах комплексності, системності, ефективності, пріоритетності, раціонального використання і охорони природних ресурсів; комплексності переробки сировини і зниженні її відходів, дотримання балансу між сировинною і переробною ланкою комплексу. В цілому природні умови і ресурси України є сприятливими для розвитку м'ясо-молочної промисловості.

Незважаючи на наявну недосконалість сировинної бази м'ясо-молочної промисловості, обсяги виробництва тваринницької продукції мають сталу тенденцію до поступового зростання. Якщо в 2011 р. загальний обсяг виробництва м'яса в забійній вазі був на рівні 2,14 млн. т, то в 2012 р. – 2,21, а в 2013 р. – 2,38 млн. т. В структурі виробництва м'яса за видами у забійній вазі переважає м'ясо птиці – 1168 тис. т, значний обсяг складає свинина – 748 тис. т, та яловичина і телятина – 428 тис. т. Щодо виробництва молока, то тенденція має подібний характер і визначається зростанням загального обсягу: в 2011 р. – 11,08 млн. т, в 2012 р. – 11,38, а в 2013 р. – 11,49 млн. т. Основна маса молока, а саме 94% його обсягу, було спрямовано на переробні підприємства, худоби та птиці, відповідно, – 24% [1]. Лідерами в заготівлі молока, в яких вироблялось більше 500 тис. т, були Вінницька, Житомирська, Львівська, Полтавська, Харківська, Хмельницька, Черкаська та Чернігівська області. Обсяги виробництва молока в останніх областях були на рівні 250–500 тис. т. В цілому по країні виробництво молока на одну особу склало 253 кг і стабільно утримувалось на цьому рівні останні роки.

Виробництво продуктів харчування відбувається на певній території, яка має свої специфічні особливості, котрі необхідно враховувати в процесі господарської діяльності. Останні роки особливої ваги набуває регіональний фактор як домінуючий в процесі розміщення виробництва. Імператив територіальних факторів розвитку м'ясо-молочного виробництва обумовлює доцільність удосконалення просторово-функці-

ональної його організації. Територіальне розміщення виробництва, територіальна близькість є одним із вирішальних чинників формування міжгалузевих комплексів, раціональних міжгалузевих зв'язків, а їх неврахування призводить до додаткових, часто не виправданих витрат по транспортуванню продукції від постачальників до споживача та інших затрат.

Територіальний фактор обумовлює два підходи до розміщення м'ясо-молочного виробництва – наближення підприємств та об'єктів або до джерел сировини, або до місць споживання продукції, причому кожен із підходів має позитивні і негативні ознаки, формує різні по часу, протяжності й номенклатурі транспортні потоки, впливаючи на територіальну структуру, її особливості та специфіку.

Територіальне зосередження виробництва м'ясо-молочної продукції перетворюється у функціонуючу систему із взаємообумовленими і взаємопов'язаними елементами на базі раціональної організації виробничо-територіальних зв'язків. Просторова організація – це динамічний багатоаспектний процес забезпечення збалансованості і комплексності розвитку м'ясо-молочної виробничої системи, її сутність полягає в обґрунтованому упорядкуванні на певній території взаємодії всіх складових системи і досягненні завдяки цьому найвищого ефекту при всебічній оцінці і врахуванні особливості кожного елемента м'ясо-молочного підкомплексу як системи, узгодженні механізму організації їх функціонування, структурного упорядкування їх у просторі і часі.

Територіальна структура і просторове розміщення галузей м'ясо-молочного підкомплексу формують його територіальну організацію, яка є системою заходів, спрямованих на підвищення ефективності функціонування ланок виробничо-господарського призначення за рахунок оптимізації їх регіональних пропорцій та створення раціональних виробничо-територіальних утворень.

Територіальна структура відображає територіальні форми підсистем м'ясо-молочного виробництва в їх взаємозв'язку, характер і особливості просторових пропорцій. Просторова пропорційність визначає стан динамічної рівноваги між компонентами м'ясо-молочної системи, а їх порушення приводить до регіональних диспропорцій, перебудови всієї системи. Пропорції характеризують в кількісному і якісному виразі основні параметри територіальної структури регіональної м'ясо-молочної системи на певний період часу, а територіальна структура – масштаб, склад і динаміку системи, територіальну конфігурацію або просторову організацію м'ясо-молочного виробництва як взаємне просторове розміщення, поєднання і взаємозв'язок підсистем – м'ясної і молочної галузі.

Просторово-функціональна організація виробництва м'ясо-молочної продукції – це

цілеспрямоване та економічно виправдане забезпечення регіональних кількісних і якісних його співвідношень на основі концентрації в розумних розмірах, поглиблення спеціалізації, посилення кооперації та врахування кон'юнктури ринку, базуючись на чинниках просторової локалізації. Стосовно практичної доцільності, просторово-функціональна організація – це комплекс організаційних і економічних заходів, які направлені на підвищення ефективності функціонування регіональних м'ясо-молочних систем за рахунок оптимізації їх регіональних пропорцій і створення оптимальних територіально-виробничих об'єднань, включаючи як доцільне розміщення господарських об'єктів, їх матеріально-речових елементів, так і оптимальне поєднання виробничих елементів і населення як споживача, а також регулювання і управління цим процесом [9].

Територіально-функціональна організація – це і розвиток, і розміщення, і взаємоузгодження, і регулювання, а також організація і управління, це система соціально-економічних та організаційних заходів, спрямованих на забезпечення оптимальної просторової структури виробництва, раціональне використання матеріальних, фінансових та трудових ресурсів, створення сприятливих умов для життєдіяльності населення.

Територіальна організація – це не тільки раціональне розміщення різних сфер виробництва, а й їх взаємовідношення, взаємний зв'язок, підпорядкований створенню різних варіантів просторових систем. Особливості і специфіка в розвитку галузей м'ясо-молочного виробництва, території розташування їх об'єктів обумовлені формуванням принципово нового господарського механізму у зв'язку з переходом до ринкових відносин та зростанням важливості регіонального самоуправління.

Територіальна дислокація і просторова організація виробництва м'яса має свої особливості. Так, із загального обсягу м'яса у забійній вазі – 2 389 тис. т в трьох регіональних системах було заготовлено більше 200 тис. т в кожній, а саме – в Черкаській – 318 тис. т, Київській – 241, в Дніпропетровській – 227 тис. т. Ще в чотирьох областях було заготовлено м'яса від 100 до 200 тис. т у забійній вазі – Вінницькій, Волинській, Донецькій, Львівській. В останніх регіональних господарських системах заготівля м'яса складала до 100 тис. т. В розрахунку на одну особу в країні було вироблено м'яса у забійній вазі 53 кг/чол.

Заготівлю м'яса та його переробку здійснюють переважно підприємства м'ясної промисловості – м'ясокомбінати, де поєднуються забій худоби, первинна і вторинна переробка, виробництво м'яса і м'ясопродуктів, м'ясних напівфабрикатів і консервів, жирів. Найбільші м'ясокомбінати розміщені в Києві, Вінниці, Черкасах, Чернігові, Житомирі, Дніпропетровську, Донецьку, Харкові, Полтаві. Ковбасне

виробництво переважає в Києві, Одесі, Донецьку.

Молокопереробна промисловість охоплює маслоробну, сироробну, молочноконсервну та інші підгалузі, територіальна дислокація її підприємств знаходиться в залежності як від розташування ресурсів молока, так і від розміщення населення. Так, у таких містах, як Київ, Харків, Одеса, Донецьк, Дніпропетровськ розміщені заводи, що випускають молочну продукцію, орієнтуючись в основному на споживача, а в таких містах, як Кременчук, Сміла, Жашків, Бердянськ розташовані маслоробні комбінати, базуючись на сировинних зонах, де розводять молочне скотарство.

За даними Державного комітету статистики України, обсяги та динаміка виробництва м'ясних і молочних продуктів за останні роки складала наступні величини. Як свідчать дані, в 2014 р. зменшились обсяги виробництва свіжого і охолодженого, а також і замороженого м'яса великої рогатої худоби при деякому зростанні м'яса свинини та птиці (замороженого). Виробництво ковбасних виробів, яке мало сталу тенденцію останніх років, знизилось в 2014 р. майже на 20%. Такий стан речей потребує розробки і впровадження заходів по активізації м'ясо-молочного виробництва як економічного, технологічного, управлінського, так і територіального й функціонального характеру.

Сучасна просторово-функціональна організація під комплексу включає широкий інструментарій організаційних принципів, форм, структур, методів, першочергове застосування яких залежить від певних обставин.

Основним чинником удосконалення просторово-функціональної організації м'ясо-молочного підкомплексу в умовах трансформації економіки є розробка економічно-організаційного механізму його формування та функціонування, основних засад економічної та фінансової політики з врахуванням тактичних і стратегічних завдань соціально-економічного розвитку країни. Важлива роль належить впровадженню стимулюючих заходів, узгодженню діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування, окремих суб'єктів господарської діяльності щодо формування та зміцнення галузево-функціональної та територіальної структури підкомплексу

Організаційно-економічний механізм просторової організації м'ясо-молочного комплексу включає систему взаємозалежних методів, функцій управління, організаційних структур впливу на відтворювальні процеси в господарських структурах під комплексу (рис. 1). Його формування повинно будуватись з врахуванням довгострокових цілей, організаційного проектування, найбільш повного використання природних ресурсів, узгодженого планування, субсидіарності та рівноправності. Такий механізм повинен бути здатним прискорювати соціально-економічне зростання в системі м'ясо-молочного

виробництва, забезпечити вихід його продукції на зовнішні ринки, сприяти зміцненню внутрішніх і зовнішніх зв'язків під комплексу.

Обсяги виробництва м'ясо-молочної продукції тісно пов'язані із рівнем їх споживання. Значні соціально-економічні зміни в суспільному розвитку та виробництві, урбанізація, розширення сфери торгівлі зумовили потребу в зростанні виробництва харчових продуктів, зокрема м'ясо-молочного характеру. Однак рівень споживання м'яса і молока в розрахунок на душу населення, 56 кг і 221 кг відповідно, відстає від науково обґрунтованих норм споживання, обумовлюючи необхідність активізації діяльності м'ясо-молочного підкомплексу.

Успішна робота підприємств м'ясої і молочної промисловості в сучасному ринковому середовищі знаходиться в тісному зв'язку із зміною структури і технологій, реформуванням виробничих потужностей відповідно до потреб споживачів, оновленням продукції при посиленні зовнішньої і внутрішньої конкуренції. Важливу роль в цих процесах відіграє організація діяльності підприємств та їх адаптація до змінюваних умов шляхом створення гнучких типових і групових виробничих процесів, реформування виробничих і організаційних структур управління, що потребує впровадження комплексу заходів, насамперед організаційного характеру,

по забезпеченню сталого ефективного розвитку підприємств підкомплексу.

Вирішення проблеми ефективного розвитку м'ясо-молочної промисловості зумовлює необхідність розробки нових підходів до її вирішення. Серед них особливою важливістю виокремлюються інноваційні відтворювальні процеси, обґрунтування ідей і технологій стратегічного менеджменту, стратегічного управління інноваціями на основі досягнень науково-технічного прогресу. Стратегічне управління є процесом послідовних дій організації розробки та реалізації стратегії з визначенням цілі, необхідних ресурсів, умов оточуючого ринкового середовища. Стратегія є довгостроковим планом дій, напрямом розвитку, засобами і формами діяльності, внутрішньогалузевих відносин, позиція у зовнішньому середовищі. Стратегія як концепція розвитку на засадах системного підходу забезпечує збалансований напрям подальшого розвитку із завоюванням на ринку сильних позицій.

Впровадження стратегічного менеджменту забезпечить зростання економічного потенціалу м'ясо-молочних галузей та розширення власних ринкових можливостей, підвищення конкурентоспроможності продукції. В його основі лежать стратегічні рішення, які орієнтовані на майбутнє, а також рішення, що мають довгострокові наслідки.

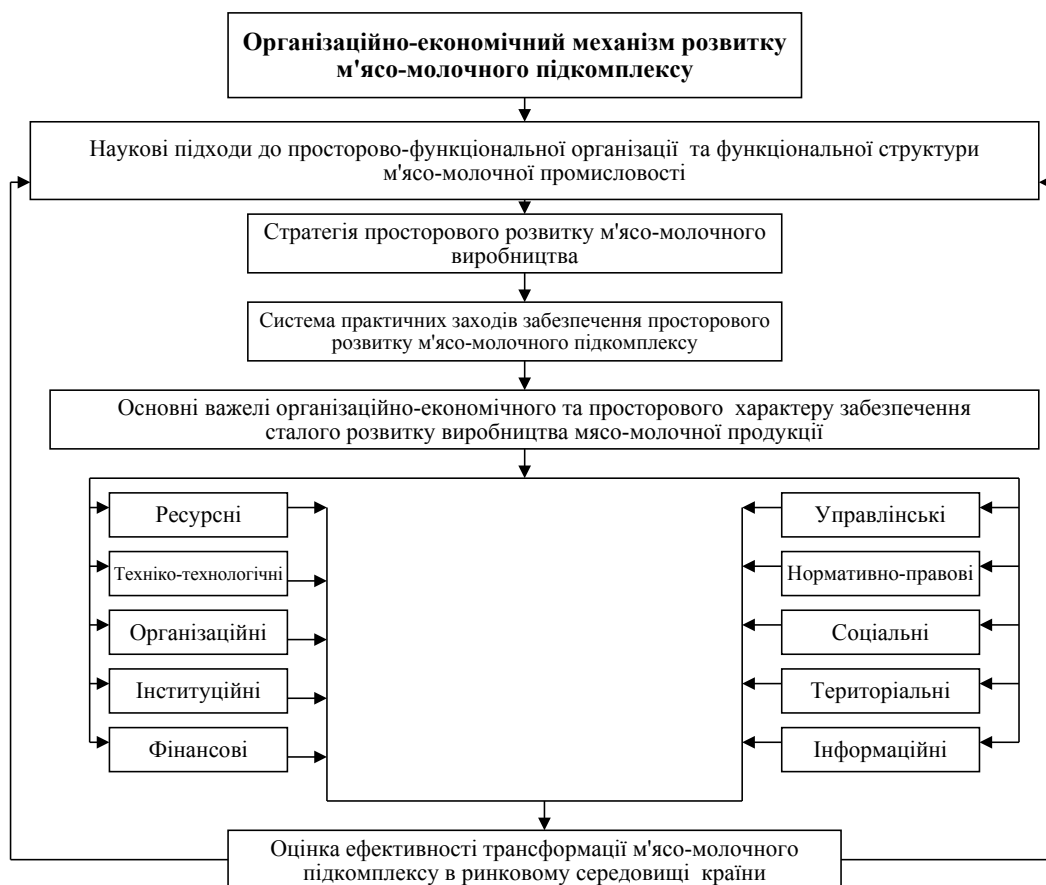

Рис. 1. Структура організаційно-економічного механізму просторового розвитку м'ясо-молочного підкомплексу

З метою удосконалення розвитку м'ясо-молочного комплексу країни та її регіонів, оптимізації його просторово-функціональної структури доцільними є також пропозиції щодо:

- поглиблення вертикальної координації, реалізації її форм і типів задля забезпечення узгодженості між господарюючими суб'єктами підкомплексу, приведення у відповідність основних його ланок, встановлення та оптимізація взаємозв'язку в господарській діяльності, включення до функціонального діапазону комплексу нових напрямів виробничої маркетингової діяльності;

- розробки заходів в зв'язку із зменшенням поголів'я великої рогатої худоби, свиней і птиці, скороченням ресурсів м'ясо-молочного виробництва по активізації розвитку тваринницьких галузей шляхом формування тваринницьких ферм і комплексів, вироцуння високопродуктивних порід худоби і свиней;

- значного підвищення рентабельності тваринницької продукції, яка знизилась через постійне зростання цін на промислові засоби виробництва, предмети праці та збільшення матеріальних затрат на виробництво продукції, зростання собівартості; усунення збиткового виробництва окремих видів продукції, розширення реалізації високопродуктивної продукції на внутрішньому ринку;

- удосконалення просторово-функціональної організації комплексу, міжгалузевих та міжрегіональних виробничих зв'язків, обґрунтування створення великих м'ясних комбінатів, на яких комплексно переробляється вся тваринницька продукція і які обладнані високопродуктивним устаткуванням і застосовують сучасні технології виробництва різних продуктів, концентруючи їх розміщення у великих містах і районах високоінтенсивного тваринництва;

- покращення якості продукції комплексу, підвищення поживної цінності для розширення їх функціонального спектру в плані задоволення потреб в споживанні;

- забезпечення інвестиційно-інноваційного розвитку м'ясо-молочного комплексу, технічної модернізації виробництва, впровадження нових технологій, появу інноваційних продуктів, зокрема в молочній промисловості, яка розвивається більш динамічно і стабільно;

- розширення нової галузі – промислового тваринництва, яке стало надійною сировинною базою для м'ясної промисловості, поширення створення великих птахокмбінатів навколо Києва, Харкова, Одеси, Херсона, Сімферополя, Миколаєва та в інших містах;

- забезпечення формування та реалізації державних соціальних програм, зокрема, стосовно м'ясо-молочної промисловості при раціоналізації та поглибленні спеціалізації на єдиній технологічній та інформаційній основі, де гармонійне поєднання цілей забезпечується загальнонаціональними інтересами, а мобіль-

ність і гнучкість – ринковим механізмом господарювання.

Висновки. М'ясо-молочний підкомплекс як один із провідних в продовольчому виробництві в забезпеченні продовольчої безпеки країни має розвиватись на основі розробки стратегії його подальшого функціонування з конкретним сценарієм інституційних, структурних, інвестиційних, територіальних, зовнішньоторговельних перетворень, принципово і послідовно розгорнутих в часі. Просторово-функціональна структура підкомплексу потребує удосконалення міжгалузевих та міжрегіональних територіальних пропорцій із забезпеченням ринкової рівноваги. Важливим є впровадження інноваційного типу розвитку комплексу, принципово нових прогресивних технологій, перехід до випуску високотехнологічної продукції, прогресивних організаційних і управлінських рішень, процесу розвитку технологічних парків, технополісів, інноваційних центрів, бізнес-інкубаторів, кластерів. Розвиток інвестиційно-інноваційної діяльності забезпечить формування конкурентних переваг і заняття лідируючих позицій м'ясо-молочного виробництва на ринку за допомогою створення конкурентоспроможної продукції.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Україна в цифрах. 2013 рік. Ст. збірник / Державна служба статистики. – К. 2014. – 239 с.
2. Дейнеко Л.В. Розвиток харчової промисловості України в умовах ринкових перетворень (проблеми теорії та практики) / Л.В. Дейнеко. – К. : Знання, 2006. – 331 с.
3. Регіональні агропромислові комплекси України / П.П. Борщевський, В.О. Ушаренко, Л.Г. Чернюк, Л.О. Мармуль ; за ред. П.П. Борщевського. – К. : Наукова думка, 2006. – 260 с.
4. Гаврилюк О. Взаємозв'язок структурних та експортних пріоритетів в м'ясо-молочній промисловості України / О. Гаврилюк // Економічний часопис. – 2007. – № 2. – С. 42–44.
5. Дейнеко Л.В., Цимбалюк А.В. Ефективність розвитку харчової промисловості в регіоні / Л.В. Дейнеко, А.В. Цимбалюк. – Ірпінь : УФЕІ, 2005. – 285 с.
6. Саблук П. Состояние и перспективы развития агропромышленного комплекса Украины / П. Саблук // Экономика Украины. – 2008. – № 12. – С. 4–8.
7. Борщевський П. Продовольча безпека країни: стан і тенденції / П. Борщевський, Л. Дейнеко // Розбудова держави. – 2007. – № 1–6. – С. 66–73.
8. Харчова промисловість України в умовах інтеграційних та глобалізаційних процесів. – К. : РВПС України НАН України, 2009.
9. Пепа Т.В. Сучасна парадигма регіонального розвитку продуктивних сил економічного простору України / Т.В. Пепа. – Черкаси : ЧДТУ, 2012. – 526 с.
10. Андрееенко Н.В. Стратегія розвитку підприємств переробної промисловості України / Н.В. Андрееенко // Наук. вісник Одеського державного економічного університету. – 2011. – № 20(45). – С. 41–50.
11. Купчак П.М. Харчова промисловість України в умовах активізації інтеграційних та глобалізаційних процесів / П.М. Купчак. – К. : РВПС України НАН України, 2009. – 152 с.